

ROVBLADET

December
Nr 3 / 1985

23

Medlemsblad från HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

Missionshuset, Löfåsen, Hedesunda.

Foto från invigningsdagen 1905.
80-årsminnet firades vid Micksmäss i år.

Följande fem sidor är kopierade ur en skrift, som trycktes
i Falun 1909 av Tidnings- och Boktryckeri A.-B. Engelbrekt.
Författare är Erik Hedblom från Erkars i Kågbo.
Han var född 1851 och blev lärare och fabrikör i Falun.

Kortfattad berättelse

öfver

Missionens i Hedesunda bodar uppkomst ooh utveckling.

Stora äro Herrens verk, värda att
begrundas af alla, som hafva sin lust
i dem. Dav. 111: 2.

I denna afskilda del af Hedesunda socken i Gestrikland lefde och lefver än en aktningvärd befolkning, som genom träget och ihärdigt arbete fått lära sig kämpa för sin lekamliga utkomst.

Före 1861 lefdes därstädes ett tämligen ostördt lif på gammaldags vis, med arbete, söndagliga kyrkobesök, nattvardsgång en gång om året o. s. v. Om sommaren färdades man öfver Dalälvens fjärdar i tvenne stora kyrkbåtar, s. k. "storbåtar", rymmande 50 à 60 personer och försedda med 4 par åror. Fören af båten med ett par åror hörde gubbarne till, mellanbåten hörde ungdomen till med 2 par åror, af hvilka gossarna skötte det ena paret och flickorna det andra. I aktern hade gummorna sin plats och skötte det 4:de årparet. Lifvet under dessa kyrkfärder vittnade icke mycket om att man var stadd i gudstjänständeren. Det var ock mycket, som skulle uträttas utom kyrkobesöket. Man hade affärer att ordna hos garfvare, färgare och urmakare m. m. och dessutom skulle man få reda på tilldragelser af intresse inom socknen.

Det var ett lif af andlig död och egenrättfärdighet, som härskade i trakten till 1861, då en kolportör C. G. Rydberg från Stockholm kom och predikade evangelium och efter honom kom P. Persson från Gefle och en f. d. soldat Lyman från Nora. Att det vid den tiden var mörkt i andligt hänseende och härskade okunnighet bevisas i någon mån däraf, att då Rydberg vid en sammankomst hade två ljus på bordet, lade en nu afliden gumma märke till, att två skuggor rörde sig på väggen bakom honom och hon förmenade, att den ena härrörde ifrån hin onde, som han skulle hafva med sig.

I ett eljest aktningvärdt hem, hvarest Luthers kyrkopostilla lästes och missförstods, blef Persson från Gefle af

husfadern nästan utkörd. De hade läst hos Luther huru villoandarne komma, utan att någon sänder dem, och voro nu ärligt öfvertygade om, att dessa kolportörer voro sådana villoandar, komma för att vilseföra och fördärfa. Äldsta dottern i huset vände sig till nu aflidne kyrkoherden Rydberg för att söka hjälp och tröst mot den störande oro, som Perssons besök åstadkom hos henne och i hemmet, men hon fick ingen tröst. Han bad henne gå hem och ställa sig Perssons förmaningar och lärdomar till efterrättelse.

Det blef oro och rörelse i trakten och evangelii predikan visade här som alltid sin frälsande kraft. Förstlingsfrukterna af ofvannämnda kolportörens verksamhet voro Jonas Ersson i Fällinge och hans hustru samt Lars Erssons i Hällby hustru, sannolikt äfven Jonas Persson i Kågbo och Anders Ersson i Flaten, alla nu hädangångna.

Dessa personer ifrade nu för att predikanter skulle komma och utså den oförgångliga säden, den lefvande Gudens ord. Som det på den tiden icke fanns något skolhus i trakten höllos "samlingarna", som de då kallades, i gårdarne såsom i Hällby, Lågbo, Kågbo, Nordansjö, Löfåsen och Flaten m. fl. ställen.

En s. k. syförening bildades 1862. Inkomster och utgifter 1863 utgjorde 3 kr. 77 öre. Året därpå steg summan till 9 kr. och 7 öre, däraf kr. 2: 36 till hednamissionen. De saker, som tillverkades vid syföreningarne, såldes å auktion i Brunn.

Det tillkom också under denna tid flere verkande krafter. En skomakare Anders Jansson från Bäck i Hedesunda, byggmästaren A. Löf, Olof Nilsson och Jöns Andersson, alla från Hedesunda m. fl. föreläste eller talade säkert i trakten emellanåt och någon här och där kom till frid med Gud, såsom Olof Hällström, Olof Andersson, Lågbo, Ingeborg Jonsdotter, A. Sjöblom, Stina Olsdotter i Kågbo m. fl.

Så byggdes skolhusen i Löfåsen och Vägskedet och skolläraren P. Persson blef anställd som lärare vid den inrättade flyttande skolan. Utom det trogna och långvariga arbete, som han nedlade i skolans tjänst och hvad han inverkade genom ord och exempel på barnens hjärtan, så föreläste han goda predikningar eller predikade evangelium i skolhusen på söndagarne. Att hans verksamhet i skolan och därutanför har burit välsignade frukter för evigheten, det är vår öfvertygelse. Den som skrifver detta, var händelsevis närvarande då han nedlade sin lärareverksamhet och höll sitt afskedstal. Vi komma ock lifligt ihåg, huru han då erinrade om, att han stått framför barnen i lärosalen länge samt med ödmjukhet visade på den grop, han nött i golfvet, men visste ej om något märke hos lärjungarne stode att upptäcka. Det veta vi dock, att Herrens ord icke skall aterkomma fåfängt, utan bära rika skördar, då mognadens tid är inne. Kan nämna här att en ehuru icke Perssons lärjunge i skolan vid en predikan af honom i Löfåsens skolhus först då klart såg, att nåden för syndare är fri.

Emellertid fick nog Persson, som under aratal verkat på platsen, göra den erfarenheten, att jordmanen tycktes honom vara mycket hardarbetad och vi tro oss veta, att han kände frestelsen att fälla modet, gifva upp hoppet om någon frukt af arbetet på denna plats, men så kom det så märkliga året 1872, då en underbart kraftig väckelse utbröt vid påsktiden, nästan uteslutande bland ungdomen, som allmänt berördes, och i Kågbo by, hvarest rörelsen började, tycktes hela den vuxna ungdomen blifva omvänd till Gud. Först var där ett par ynglingar, boende i hvar sin ände af byn, som under vintern börjat med allvar tänka på sina sjäalars frälsning och väl någon gång talat med hvarandra därom och äfven med någon af kamraterna, men dock hvar för sig, hvarandra ovetande, kommit till klarhet med sin ställning näst före påsken och så gafvo dessa sig tillkänna för hvarandra och började tala med sina jämnariga, som till en början mottog dem med misstro. Emellertid sammanträffade några ungdomar, däribland de två ynglingar som ofvan antydts, i Per Jonsson i Kågbo verkstad Skärtorsdagsafton 1872 och började samtala i andliga ämnen, då de båda, som några dagar förut kommit till afgörelse, voro de missionerande. Det tycktes dock gå klen för dem att kunna öfvertyga kamraterna och ynglingarna kände sig modfärdiga och nedslagna, då de ej kunde få de öfriga att förstå den lycka, som de själfva erfarit. Rätt som det var fingo de dock en oväntad hjälp, då husets dotter, som utanför lyssnat på de innevarandes samtal, öppnade dörren och med af rörelse skälfvande stämman yttrade: "Om jag skulle tala om huru jag har det. Jag ser helvetet under mig och domen öfver mig och ingen utväg att undkomma." Nu var det som om Guds ande på ett särskildt sätt kommit närvarande. Det blef läsning, samtal, sång och bön natten i ända. Ett par äldre, troende, infunno sig under nattens löpp och då morgonen grydde kunde ingen fatta, att natten var slut och mörkret i ungdomarnes hjärtan hade ock försvunnit, huru visste ingen, men rättfärdighetens sol med salighet under sina vingar uppgick i härlig klarhet med den naturliga solen.

Ett bud sändes till skolläraren Persson, som den dagen ämnade sig bort, med underrättelse om nattens tilldragelser och med anhållan, att han skulle stanna hemma och tala i skolhuset på Långfredagen, hvilket ock skedde. Ryktet om det som skett i Kågbo hade spridit sig och skolhuset var packadt med människor. Det var en underbar stämning. Det gick knappast att tala för bönerop, tacksägelse, glädje-uthrott och gråt. Det blef en härlig vårbrytningstid denna påsk och vår. En stor skara ungdom blef omvänd och de äldre troende blefvo som pånyttfödda. Knappast någon i trakten var oberörd. Det var som när en storm går genom skogen, en del träd brytas ned, andra bräckas och en annan del skakas allvarligt. Detta skedde utan något synligt redskap, ingen kunde tillskrifva sig äran. Af Herren skedde det och var ett under i allas ögon. Att det var ett särskildt Herrrens verk visas ock däraf, att de allra flesta trots strider och växlingar stå fasta den dag som är. Några hafva ock farit hem i frid.

Efter denna stora väckelse kom lifvet i mycket att gestalta sig på annat sätt. De förut omtalade kyrkfärderna fortsatte ännu några år, och nu ljödo från "storbåtarna" trosfriska, andliga sänger ut öfver land och vatten, så att hvem som hälst kunde märka att det var en gudstjänstfirande samling som drog fram.

Enskildt nattvardsfirande förekom första gången den 2 juni 1879 i Hällby och sedan hos J. Fröjd samt hos P. Persson tills kapellet blef färdigt, hvarest numera missionsföreningens andliga möten hållas.

Vi kunna ej säga dagen då missionsföreningen bildades, men dess första styrelseval förrättades den 1 februari 1880 och det var väl egentligen först då som föreningen kan anses formligen bildad. Föreningens första styrelse utgjordes af O. Hällström, ordförande, J. Forsström, v. d:o, P. Östblom, kassaman, J. Forslund, sekreterare, O. Andersson, Lågbo, och Jonas Ersson i Fällinge. Medlemmarnes antal i föreningen torde vid denna tid hafva utgjort omkring 30. Nu är antalet 87.

Vintern 1903 blåste öfver trakten ånyo en kraftig väckelsevind, hvarvid ungdomen med få undantag föllo till. En ungdomsförening bildades, som en tid räknade 90 medlemmar, hvaraf ungefär halfva antalet tillhör missionsföreningen. Några af dessa uhga hafva dock sorgligt nog återgått till världen, men vi må dock vara tacksamma mot Gud för de många, som hittills blifvit bevarade.

Under år 1908 insamlades i trakten 1,281 kronor för inre missionen och 331 kronor för hednamissionen eller tillsammans 1,612 kronor för missionsändamål.

Under de sista åren har uppförts ett missionshus i Löfåsen, värderadt till 10,000 kronor och af den summan äro 6,700 kronor betalda.

Med skölrådets medgifvande och vederbörande lärares tillmötesgående fick skolsalen i Löfåsen användas som gudstjänstlokal under många år. I början af 1900-talet blef dock skolsalen för trång på grund af befolkningens flitiga gudstjänstbesök. Man började äfven inse de olägenheter i hygieniskt och andra hänseenden, som skolan led af, att lokalen användes till gudstjänstlokal, hvadan det föreföll blifva ett trängande behof af att få en annan predikolokal.

Frågan därom dryftades man och man emellan och Trettondedag jul 1904 efter gudstjänstens slut framlades detta ärende för de församlade, som nästan enhälligt beslöto byggande af ett kapell. Endast 2 röster höjdes emot, men äfven dessa blefvo snart med om förslaget och de båda personerna hafva icke bidragit minst. Följande personer utsågos till byggnadskommitté, näml. Olof Hällström, P. Östblom, Olof Sundström, J. Fröjd och Per Blomqvist.

Deh 16 januari 1904 inköptes byggnadsplats. Sedan blef första frågan för kommitté: Hur stort skall huset byggas och hur skall det se ut?

Den 23 januari reste byggnadsnämnden till Mehede för att bese deras nyuppförda kapell. Den 29 januari kom distriktsföreståndaren Erixon och visade en ritning å ett hus i Vansäter. O. Hällström fick i uppdrag att fara till Vansäter för att bese deras bönhus, som var byggdt efter den af Erixon visade ritningen.

Med ledning af hvad kommitterade sett uppgjorde O. Hällström, som kan sägas vara kapellets både arkitekt och byggmästare, en ny ritning, efter hvilken kapellet, som ter sig synnerligt trefligt, byggdes. Det innehåller förutom en större hörsal med läktare, en mindre sal med kök samt en trellig bostadslägenhet öfver den mindre salen.

Grunden lades på hösten 1904 af Olof Östling och själfva byggandet började den 9 jan. 1905. Den 22 februari voro takstolarna resta, då P. Persson i Löfåsen bjöd byggnadsmännen på "kroppåskalas". Mikaelidagen eller Mikaelsmässan invigdes huset för sitt betydelsefulla ändamål, då möte var anordnadt. Predikanter därvid voro: J. Erixon, Gäfle, O. Nilsson, Hedesunda, L. Molin, Ofvansjö, J. T. Nordstrand och A. Rosén, Hedesunda.

Ungdomsföreningen är ock värdt ett särskildt omnämnande i samband med kapellets byggande. Så har den bekostat eller dragit försorg om insamlande af medel till en bra orgel, till gardiner i kapellet, hvarjämte föreningen vid flera tillfällen lämnat kontanter till byggnadskassan. För närvarande hålla ungdomarna på att samla medel till en orgel för lilla salen o. s. v. Välsigne dem Herren för allt!

Nog hafva vi orsak att utbrista: "Herren har gjort stora ting med och bland oss, därför äro vi glada". Vi hafva äfven hela tiden varit skonade af intrång från andra samfund och och de slitningar och utmattande strider, som sådant ofta har med sig.

Hvad som i icke ringa mån bidragit till att förhållandena blifvit sådana de nu äro, torde vara det, att skolan haft förmånen att under en lång följd af år ega troende lärare. Först förut nämnde P. Persson och sedan J. Carlsson, hvilka båda i sin stad varit tillmötesgående, hvar med sin gåfva och på sitt sätt. Dessa båda lärare hafva hand i hand med söndagsskolan arbetat för det uppväxande släktets andliga vård och fostran. Sambandet mellan deras arbete och de omförmälda större väckelserna, kommer väl först att blifva fullt uppenbart i en annan tid, men att där finns ett samband det förstå vi redan nu. Det har vid såendet nog mer än en gång sett lönlöst, tungt och mörkt ut och hjärtetarar fallit, men så hafva säningsmännen emellanåt blifvit rikligen uppmuntrade och stärkta, då de fått bevittna att en del af den ädla säden ändå fallit i god jord och burit mångfaldig härlig frukt. Både de som så och de som skörda skola tillsammans glädjas, men Herren skall ensam hafva äran för allt.

Mysteriet med den försvunna stöveln

På nyårsdagens kväll, torsdagen den 1 januari 1852, var det dansgille hos landbonde Per Larsson i Ön nr 6. Bland deltagarna fanns soldat Lars Klar från Flösta. Efter dansens slut stannade han kvar på Ön och tillbringade resten av natten i hemmanet Ön nr 8 i landbonde Olof Olssons stugurum. Längs efter bänken till höger innanför dörren, ordnade han sin bädd på golvet, ställde stövlarna under bänken och somnade. Då han vaknade på fredagsmorgonen saknade han sin ena stövel. Han erinrade sig då att han under natten haft besök av Jon Persson, Anders Persson och Per Olsson, samtliga från Ön. Förargad gav han sig iväg till Per Anderssons hus, där han visste att han kunde hitta någon av sina nattliga gäster. Där fann han också alla tre tillsammans med Greta Andersdotter och Anna Ersdotter. Lars Klar krävde av männen att få tillbaka sin stövel, men de nekade blankt till att ha tagit den. Under ordväxlingen kom Per Andersson hem.

Soldat Lars Klar fick återvända hem till Flösta utan sin ena stövel. Genom kronolänsman Carl Rudolf Norelius instämde han Jon Persson, Anders Persson och Per Olsson till det kommande tinget.

Hedesunda och Österfernebo tingslags vinterting 8 mars - 23 april 1852 på tingsstället i Backa, Hedesunda. Ur protokollet fredagen den 12 mars:

Kärande soldat nr 32 Lars Ersson Klar i Flösta, 23 år

Svarande dräng Jon Persson i Ön nr 5, 26 år
bondeson Anders Persson i Ön nr 5, 22 år
dagakarlar Per Olsson på Ön, 30 år

Vittnen landbonde Per Andersson i Ön nr 4, 28 år
piga Greta Andersdotter i Ön nr 4, 24 år
piga Anna Ersdotter i Hade, 34 år

Käranden Lars Klar anförde att svarandena natten mellan den 1:a och 2:a sistlidna januari, under det han legat sovande, olovligen tillägnat sig en av hans stövlar utan att återställa densamma. Han förklarade att han med stämningen avsåg att erhålla ersättning för den förlorade stöveln, varjämte han yrkade ersättning för rättegångskostnaderna.

Svaranden Jon Persson förnekade att han tagit kärandens stövel eller hade kännedom om att käranden förlorat dylik persedel. Han medgav att han om morgonen efter dansen varit i Olof Olssons stugurum, men att han därvid inte varseblivit kärandens stövlar.

Svaranden Anders Persson förnekade likaledes att han tagit eller sett någon annan taga kärandens stövel. Han medgav att han bevistat dansen vid ifrågasvarande tillfälle, samt att han tidigt följande morgon i sällskap med Jon Persson och Per Olsson varit i Olof Olssons stugurum, där käranden då haft sin nattbädd.

Svaranden Per Olsson medgav också att han vid ifrågavarande tillfälle före dagningen i sällskap med Jon Persson och Anders Persson varit i berörda stugurum. Han förnekade att han tagit kärandens stövel och tillade att han inte märkt att käranden vid tillfället legat därinne.

Vittnet Per Andersson omtalade att han vid ifrågavarande samkväm hos Per Larsson spelat till dansen. Efter dansens slut hade han hört Jon Persson till flera av sina bekanta yttrat att de borde göra något pyts med drängarna från Flösta by. Han hade vid hemkomsten till sin bostad, efter att i dagningen den 2 januari lämnat dansgillet, där träffat käranden som med Jon Persson och Anders Persson varit i ordväxling angående en stövel. Vittnet sade att han vid ankomsten hört käranden yttra till Jon Persson såsom orden fallit: "Det är ej värt att du nekar för stöveln Jon Persson, för Anders Persson har sagt att du höll uti den först". Varvid Jon Persson, vändande sig mot Anders Persson genmält: "När du yppar så mycket om mig gosse, så kan jag yppa mer om dig". Därtill hade Anders Persson sagt: "Om du har något att säga, så säg". Jon Persson sade då att Anders Persson skulle ha sagt att vore jag som Per Olsson, så kastade jag stöveln åt helvete. Något mera sade sig vittnet inte känna, tilläggande att Greta Andersdotter och Anna Ersdotter varit närvarande vid tillfället.

Jon Persson bestred vittnesmålet, medgivande dock att käranden frågat honom om stöveln, men sade sig icke kunna erinra sig att han vid tillfället yttrat sig som vittnet omtalat. Även Anders Persson förnekade att hans ord vid tillfället så fallit som vittnet uppgivit, dock kunde han nu inte erinra sig vad han yttrat.

Vittnet Greta Andersdotter omtalade att hon vid ifrågavarande dansgilles slut, tillsammans med Anna Ersdotter, begivit sig hem till sin husbonde Per Anderssons gård och lagt sig att sova i stugurummet därstädes. Anders Persson hade på morgonen kommit in i sovrummet och lagt sig på samma bädd varuppå vittnet insomnat. Då hon efter någon stund uppvaknat, hade hon erfarit att käranden tillika med Jon Persson och Per Olsson voro i rummet, och hörde därvid att de med Anders Persson pratade om någon stövel. Vittnet avlade nu lika berättelse som Per Andersson om vad som yttrades, med undantag av att hon inte hört käranden yttrat till Jon Persson att "Det är inte värt att du nekar för stöveln Jon Persson, för Anders Persson har sagt att du höll uti den först". Vittnet tillade att käranden därefter uppmanat svarandena att återvända till Olof Olssons gård för att hjälpa honom leta efter stöveln, men att dessa vägrat efterkomma sådan begäran, och sade vittnet att det varken då eller vid annat tillfälle hört svarandena yttra att de tagit kärandens stövel.

Vittnet Anna Ersdotter avlade samma berättelse som Greta Andersdotter.

Vittnesmålen upprepades och vidkändes av vittnena, som fordrade ersättning för inställelsen till tinget i detta mål och uppehälle därstädes under två dagar. Per Andersson tillerkändes två riksdaler banko, Greta Andersdotter 24 skilling banko och Anna Ersdotter 32 skilling banko, vilket kåranden ålades att till dem förskottsvis utbetala.

Kåranden uppvisade nu en stövel av smorläder, något begagnad men i gott skick, vilken skulle vara maka till den stövel kåranden förlorat. Skomakare Gustaf Sundberg i Brunn var tillstädes och gjorde värderingen: "Ett par stövlar av enahanda beskaffenhet borde kosta fyra riksdaler riksgälds och ett par nya dylika kostar fem riksdaler riksgälds". Kåranden yrkade nu ersättning för båda stövlarna, emedan stövelparet skulle bli omaka, då en av dem var borta. Svarandena bestred yrkandet under uppgift att den av kåranden såsom förkommen ansedda stöveln, ännu torde vara tillfinnandes i Olof Olssons gård.

Sedan parterna överlämnat målet till häradsrättens prövning meddelades att utslag kommer att avlämnas den 23 april.

Häradsdomare Anders Jonsson, bonde i Rångsta nr 9, Hedesunda

Nämndemän Pehr Nilsson, bonde i Ås nr 6, Hedesunda

Eric Ersson, bonde i Bälgsnäsullen, Hedesunda

Eric Jonsson, bonde i Kågbo nr 4, Hedesunda

Lars Jönsson, bonde i Svarta nr 1, Hedesunda

Jonas Andersson, bonde i Österbyggebo nr 2, Hedesunda

Olof Ersson i Ulvkisbo, Österfernebo

Jonas Andersson i Balsta, Österfernebo

Per Olsson i Knavmuren, Österfernebo

Anders Andersson i Klappsta, Österfernebo

Carl Ersson i Ön, Österfernebo

Kronolänsmän Carl Rudolf Norelius i Brunn, Hedesunda

Daniel Nordström i Österfernebo

Häradsrättens utslag fredagen den 23 april:

Då svarandena förnekat att hava satt sig i besittning av kårandens ifrågavarande stövel och emot dem i målet icke förekommit annat än vad vittnena förmålt rörande samtal mellan kåranden och Jon Persson om svaranden Anders Perssons yttrande att kårandens stövel borde bortkastas, av vilket yttrande icke följer att svarandena vidtagit någon åtgärd med ifrågavarande stövel, finner häradsrätten det icke i något avseende lagligen kan hava å käromålet, utan varde detsamma ogillat.

1 riksdaler banko = $1\frac{1}{2}$ riksdaler riksgälds

1 riksdaler = 48 skilling

Tore Larsson

OLOF ERSSON - VILDHJÄRPEN

- samt ett stycke Västbyggebyhistoria.

Om Du åker landsvägen från Brunn till kyrkan och tar av vägen till Västbyggeby och fortsätter vägen genom denna by, kommer Du ända till Vinnarsjö-Byns åkermarker vid Brännfallet, en sträcka på cirka en mil. När Du passerat den odlade marken i Västbyggeby och korsat den nedlagda järnvägen, kommer Du till en bäck, vilken porlar hela året, om torkan ej varit allt för svår. Detta område kallas Västbysvedden. Vid denna bäck byggdes i mitten av 1800-talet en kvarn av den händige och från den stora massan avvikande mannen Olof Ersson, allmänt kallad Vildhjärpen.

Han härstammade från Byn nr 5 (Östergårds) och hans morföräldrar hette Matias Olsson och Brita Ivarsdotter Hjärpe. Morfadern var född 1763, salpetersjudare i Västbyggeby, död 1814. Mormodern föddes 1759, soldatdotter från Acksjön, död 1814. Dessas dotter Stina Matsdotter, 1795 - 1860, var piga i Västbyggeby och fick en son med en Erik, vilkens identitet ej går att klargöra. Denne son Olof Ersson, som här skall berättas om, fick troligen namnet Hjärpe efter sin mormor. Det blev senare smeknamnet Vild-Hjärpen på grund av hans boendetyp och avvikande levnad.

Han var en originell person, en levnadskonstnär, tillverkade själv allt han behövde, sydde själv sina kläder, men sydde även åt andra. Hans specialitet var fällskrädderi, vilket var ett riktigt pussel att passa ihop skinnen till det mått fällen skulle ha. Det berättas, att han skulle sy en fäll till en gumma i Backa, vilken var änka och rätt gammal och han "undrade om det kunde komma ifråga att hon skulle gifta om sig och ville ha en- eller två-mansfäll?"

I granngården hade han en morbror, vilken hette Olof Mattson Häll, som var sockenskräddare och farfars far till Per och Sven Persson från Ersbo. Nedanför bodde även en skräddare, men hans namn känner jag ej till, men änkan bodde kvar och dog samma år, som jag föddes, 1908. Hon kallades Skräddar-Brita och det var byns ungdoms nöje att reta henne. Gården låg mitt för Jönnes (Jöns Jonsson).

Olof Ersson, som han kallades i vardagslag, byggde sin kvarn, som tidigare nämnts, där vägen korsar bäcken. Fallhöjden torde vara omkring två meter. Vattentillgången var tidvis ganska dålig vid torrperioder, men ett kärr fanns, vilket magasinerade vatten 200 meter uppströms. Det kallas Vörstemyran, var isbelagd hela vintrar och användes som travbana på 20-talet, då travsporten blomstrade - särskilt i Tull-gårdarna. Även traktens ungdom hade där ett kärt tillhåll.

Kvarnen byggde Olof Ersson på Anders Jönssons mark Västbyggeby nr 5, vilken delades i fyra delar med gårdsnamnen Jöns Ers -stamgården-, Jon Jöns, Anders Jöns och Anders Jons. Denna stamgård låg till i början av 1800-talet nere i

den ursprungliga byn vid ån, där alla bondgårdar var samlade.

Kvarnen byggde han själv med kuggar och drev, allt i trä, vilka han smorde med sin avföring. Delar till kvarnen hämtade han från en annan kvarn, som låg efter Ålboån vid Vifaräng och kallades Svartbykvarn. Kvarnstenarna, de vägde nog cirka 500 kg styck, drog han själv hem på en kälke. Hur gammal Svartbykvarnen var och när den byggdes går ej att utröna, men gamla kartor utvisar att den var Svartas och Västbyggebys gemensamma egendom. Svartbykvarnen låg på Jöns Anderssons i Haget mark. Denne Jöns Andersson var den verkliga pionjären vid bildandet av den frikyrkliga verksamheten här i bygden och en omtyckt predikant. Han skänkte även en tomt i skogskanten vid Haget, vilken han ämnade till skolplats, men den blev aldrig bebyggd. Han och hela familjen flyttade till Gävle i slutet av 1880-talet. Denne Jöns Andersson härstammade från Ol Anders i Svarta och hade en farbror i Tullen, Erik Jönsson.

Tillika med Jöns Andersson i Haget som förkunnare fanns även en smed Ekström, vilken även var jägare och brukade fånga räv med sax. En pojke från byn hade oturen att fastna i en sådan med ett ben, vilken skada tog lång tid att läka.

Ol Ersson blev gift med en Brita Ersdotter från Nordanbro, som sades kunna trollo. På den tiden var det vanligt att köra med häst till kyrkan och på hemvägen blev det kappkörning om vem som hade bästa springaren och då förekom att hästar piskades. När Brita ansåg, att det blev för mycket av det hårdhänta mot hästarna, tog hon på magisk väg ur selstickorna, så att skaklarna föll ned, berättas det. Denna Brita var född 1819 och Ol Ersson 1817. Deras äktenskap upplöstes och de levde på varsitt håll, vilket var ovanligt på den tiden. Britas mor Ulrika Kilström, 1780 - 1864, på Nordanbro var dotter till en länsman Kilström i Brunn och gift med Erik Ersson, född 1774, från Ön. Min farfars far hos Per Bengts hade en syster Karin, född 1818, vilken blev gift med en bror till Brita och då svåger till Ol Ersson. Dessa, Karin Persdotter och Olof Ersson, blev bondfolk hos Jönnes i Jugansbo.

Ungdomarna i Västbyggeby hade ett kärt tillhåll hos Ol Ersson, där de fördrev tiden med kortspel och andra nöjen. Det förekom ett väldigt spritmissbruk här i trakten, vilket Anders Käller påvisat i sockenstämmoprotokollen. Här i byn utnämndes ordningsmän, nämligen Lars Lundberg d.ä. från Jöns Ers och Anders Jonsson Forslöv, måg vid Anders Mats. 1892 hölls auktion här vid Anders Mats, då det var ett väldigt slagsmål, så att länsman och fjärdingsman efterskickades, men de skrämdes ned i ån, berättade Erik Larsson Lund.

Åter till mjölnaren och fällskräddaren Ol Ersson, vilken även sydde byxor till byns pojkar och tog olika betalt. Av bondpojkar tog han 75 öre och av utanvesspojkar 50 öre. Han åkte med min farfar till Gävle en gång, då han köpte ett rödrandigt bolstertyg, vilket han sydde ett par byxor till sig själv av, vilka han gick till kyrkan med och väckte där stor uppmärksamhet. Men som sagt, han sydde mest skinnfällar.

Enkelt levde han och då han hade egen kvarn malde han själv säden, vilken han fick, då han hjälpte bönderna med slagtröskning och även andra göromål. Sjungar-Pelle var tillsammans med honom hos Erk Anders i Backan och slagtröskade - det samtal de förde där skulle varit intressant att ha hört. Stugan han bodde i låg 30 meter söder om kvarnen. Han hade sin säng intill väggen och i den hade han borrarat ett hål, vilket han använde till "våtklosett", men ungdomen gjorde "spratt" i det hålet.

På 1860-70-talen, då väckelsen gick fram som en epidemi i hem och familjer åstadskoms mycken oro, vilket blev som sår för efterkommande. Som granne till Ol Ersson bodde en kvinna, som ej gillade att han hyste ungdom, varför hon vädjade, att han skulle avhysa dem, men hon fick till svar: "Är det så du avundas mej, kan du få ta dem ett tag."

På vintern 1896 låg far och farfar i Hyttön på skogskörning. Från byn fanns även huggare, vilka över en söndag var hem och provianterade. När de kom åter, omtalade de, att Ol Ersson hade dött. Samma år gick även Anders Persson i Tullen bort.

Stugan efter Ol Ersson köptes av Jöns Jonsson Löv och flyttades till Västbyängarna som fäbodstuga vid Bredgårdet, där flera gamlingar tillbringat sitt otium med olika livsstilar, såsom Anders Jons Anders, "Kalle Scheven" och Gustaf Sköld.

Vid ombyggnad av bron över bäcken 1958 hittades Ol Erssons kvarnstenar, vilka legat som så kallat överdrag där. Vid ett bysammanträde bestämdes att dessa stenar skulle resas till minne av Ol Ersson och kvarnen, vilket blev protokollfört, men ej verkställt. Stenarna blev senare manipulerade, men finnas kvar i närheten.

E. P.

Välkomna till

JULMARKNADEN

söndagen den 8 dec.

kl. 13

i Kommunhuset.

GÅVOR MOTTAGAS TACKSAMT!

RUSCH KRING BUSTJEN

Trettondag Jul

kl. 14

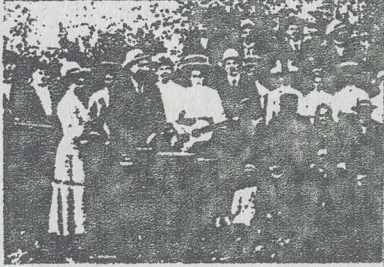
i

NTO-lokalen

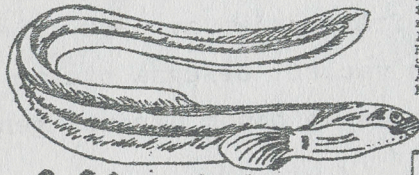

Första med en
tidning för
Ålbo av en
självutnämnd
redaktion.
Första och
troligt sista
numret.
1963

Ålbo bladet

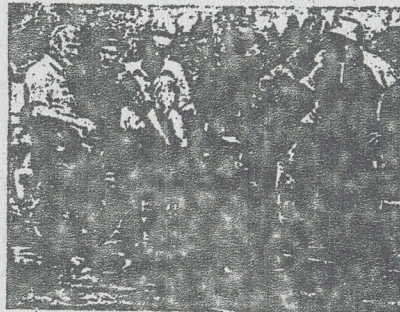

Ålbotor skålade vid Kalvhaga 1943 och 1963.
Det äldre kortet inne i tidningen.

Ålbo Bladet, tidning
för Ålbo by under
redaktion av
Inger Gustavsson
Holf Callissendorff
Stig Andersson.
Årgång två och
Nr. 2. 1964

Ålbo bladet

Spruitsträngen vid Kalvhaga.

Ur "Ålbo bladet",

vars första nummer utgavs den 22/10 1963,
har, med benägen tillstånd, nedanstående
artikel om Olle Sjöblom hämtats.

ÅLBO BLADET
Tidning för Ålbo by
tredje årgången 1965.

Ålbo bladet

Johan Frøjds affär i Ålbo på 1940 talet.
Telefon Ålbo 13.

OLLE SJÖBLOM

En märklig människa var Olle Sjöblom (1875 - 1935) på sitt vis.

En person, vilken ej passade i ett arbetslag med fasta tider, utan levde sitt eget liv av vad skogens villebråd och Dalälvens vatten bjöd. I regel knappt med kontanter, ibland något bättre. Sista tidsperioden av sitt liv utövade han som gårdsmusikant, då det enradiga dragspelet och hans sång-röst gav hans försörjning - en period han själv ansåg som den bästa. Sång och spelglädje fanns hos honom, tillika en god berättare och försynt humorist med ett gott skratt. Han ansågs som udda från den stora massan, det var han, men även sådana människor behövs, men det blir mindre och mindre av dem, vilka vågar leva sitt eget liv i ett likriktat samhälle.

Sjöblom föddes i nuvarande Grandins i Svarta, uppväxt med fiskaryrket, vilket hans far utövade. Enligt sägen ärvde han sin fars sätt att se på

livet med, som omgivningen ansåg, lättingens ögon, vilket ej var "så lätt" för dem alla gånger.

Han var född till jägare och fiskare och hade en träffsäkerhet med vapen som ytterst få behärskar. Denna verksamhet började han utöva i mycket unga år med att ströva i skogen och fälla villebråd, i synnerhet ekorrar, vilka var lätta att forsla hem. I tidiga år kom han stolt hem med en gök, vilket fadern ej tyckte om, då sådana tidigare ansetts äga högre status. "Dumhuvu, gav du deg till å skjuta Go-ko", förmanade fadern honom.

Ålbo blev Sjöbloms bosättningsort från början av 1900-talet. Först som inneboende och från 1906 som ägare av den vackert belägna stugan på Piparudden, vilken ännu benämnes Sjöbloms. Denna stuga passade honom utmärkt genom sin närhet till fiskevatten och jaktmarker.

Äktenskap ingicks med Maria Öström från Rångsta och tre barn föddes. Straxt efter sista barnets födelse avled hustrun i lungfel, vilket förorsakade Sjöblom stora problem med barnen. Efter några år blev han sammanboende med Hulda Andersson från Folkärna och fick med henne dottern Eva.

Sjöblom gjorde som person gott intryck genom sitt lugna och fina uppträdande samt ofta fyndiga uttryck, men någon arbetsmänniska att passa klockslag var han ej skapt till, utan levde sitt eget liv.

Stugan med närhet till fiskevatten var en nödvändighet för honom, där han genom åren tog upp ansenliga mängder fisk. Med fiske uppstod ej allt för stora problem med omgivningen, trots att detta varit en känslig näringsgren. Skogsägarna reagerade över att han såväl som andra tog näver av växande björk till flöten (dun) och sänken (taskor) till fisknäten, vilket var det vanligaste sättet fram till 20-talet.

Fisk gick av naturliga skäl in i hushållet. En dag i slutet av sin levnad hälsade han och Hulda på hos Gust. Hedberg och berättade: "Jag har varit med om mycket i mina dagar, men aldrig varit med och benat pannkaka förrän idag."

Hulda hade gräddat pannkakor. Fett fanns i pannan efter stekning av fisk, varför hon tömde smeten däri utan annat fett, fiskben fanns i pannan, vilka han fick "bena" ur pannkakan.

Som antytts var han träffsäker med vapen och kula, såg han ett villebråd föll det för hans säkra hand. Hans huvudsakliga vapen var en s.k. studsare eller salongsgevär med 6 mm kula. Säkert var det en sparsamhetsåtgärd att han använde det. Skotten var billiga, tre öre, på den tiden.

Varje sommar fanns i bygden tivoli, där Sjöblom visade sin säkerhet i pris-skjutning. Det inträffade att skjutbanan stängdes, då han kom dit, då de sett hans träffsäkerhet vid tidigare besök.

Tusentals ekorrar föll säkert för hans hand och även åtskilliga rävar såväl som övrigt vilt. I seklets början sköt han stora mängder fågel, vilka markerna då var synnerligt rika på, vilket omgivningen med bitterhet såg, då de ansåg, att han gjorde slut på stammen och jaktavundsjukan säkert fanns med. Jakt har tiderna genom varit en känslig sak och förorsakat mycket förtret människor emellan, så blev det även för Sjöblom. Man blev mycket upprörd på honom med

rätta, då han i träden, ofta i gårdarnas vårdträd, sköt massvis med småfågel, som han sålde till restauranger i Gävle. För att spara ammunition inväntade han lämpligt tillfälle att få två fåglar för samma skott. Att märka är, att han aldrig hade egna jaktmarker utan jagade och fiskade, där han ansåg det passade.

Bössa var ej det enda jaktvapen han använde utan även så brutala metoder som snaror och saxar, vilket retade befolkningen. Ålbos pojkar hade till hobby att plocka bort ekorrskaror han utsatt mellan gårdsgårdsstörarna, vilka det fanns gott om på den tiden. Själv berättade han, att en räv fastnat i en sax och dragit den med sig ut på älven, där isen var svag. Livrädd att falla igenom följde han på skidor efter spåren till Slätön, där räven fastnat och han kunde avliva den.

Riskojoj, där han satt och passade orre och tjäder, fanns litet över allt på hans stora domäner. Kojorna blev ofta nedrivna av förbipasserande.

Han har själv beättat träffande om jaktlivets vedermödor och glädjeämnen i en av honom författad visa kallad "Jaktvisan".

Visor, ofta om personer i omgivningen, författade han många, något han tydligen hade lätt för. Han spelade på sitt enradiga dragspel och sjöng egna och andras visor, vilket uppskattades av alla, utom de i visorna agerande. Tråkigt nog har större delen av visorna förkommit. Veterligt lät han trycka tre, vilka han sålde under sin tid som gårdsmusikant: "Kärleksvisa", "Sveriges land och folk" och "Jaktvisa". De övriga han skapade är tyvärr borta. De fanns, enligt vad dottern Eva omtalat, samlade i en bok med vaxdukspärmar, som tråkigt nog förkom efter hans död. Några korta stycken av hans "nidvisor" är bevarade genom gott minne hos några personer.

En av hans nidvisor är just nu mycket uppskattad, då den framföres av Hedesunda Sångare. Detta är "På Jansas gård" (här i Ålbo), vilken skildrar snålheten på den tiden i denna gård. Några verser är bevarade genom minnesgoda personer.

Han komponerade även musik till sitt dragspel. Den mest kända låten förutom vismusiken var den originella tåglåten, vilken förmodligen tillkom i samband med järnvägsbygget. Han spelade ungefär som tåget hördes vid med- och motlut och berättade i talform var tåget befann sig. När det kom till Västbyggeby stannade det och lastade mjölkflaskor till Gävle, vilket berättades med ackompanjemang av dragspelet. Tråkigt nog finns ingen nu, som kan denna originella låt.

De sista somrarna av sitt liv åkte han omkring på cykel och spelade samt sjöng sina visor som gårdsmusikant - enligt egen utsago de bästa och bekymmerfriaste åren, då fiske och jakt blev en bisak för honom.

En höstdag 1935, då han på kökssoffan "vilade skymning" efter maten, slutade hans levnad hastigt och till synes utan plågor. Han blev endast 60 år.

De hade en tid haft en cigarrlåda till sparbössa och där istoppades alla enkronor, vilka skulle användas till julen. Vid hans död öppnades den och befanns innehålla erforderliga pengar till begravningen.

Han levde hela sitt liv utan något bidrag eller hjälp från något håll.

Våren därpå hölls auktion på hans tillhörigheter.

Fjällresan

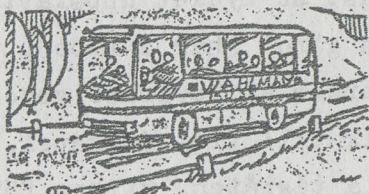
Föreningens bussresa till Jämtland den 21 - 25 september samlade femtio deltagare. Allt klaffade väl och vädrets makter var mycket nådiga. Den vackra naturen visade upp sina praktfullaste höstfärger. Hotellrum och mat var till allas belåtenhet.

Det är svårt, att framhålla någon särskild programpunkt. Vad man bäst minns, är ju synnerligen individuellt. Det kan vara Murberget eller Ådalen, Sylarna eller kanske en fjällpromenad, Åre, högmässan i Frösö kyrka eller helt enkelt en kafferast, Lassekrog eller skogsarbetarbyn.

Några anmärkningar mot arrangemangen har ej hörts - idel nöjda resenärer, alltså!

En av deltagarna, Berta Lundqvist i Kågbo, föranleddes till och med att skriva en dikt:

Upp till fjällens fantastiska värld
i strålände sol begynte vår färd.
Trivsamma dagar, det blev nästan fem,
då var det dags att leta sej hem.
Tack till dem, som skötte om ratten,
berättat om färden och lockat fram skratten,
de som bjudit på kaffe och kakor
- vi nästan begåvats med dubbla hakor -
för att ej glömma den goda mat,
som vi serverats på stora fat.
Minnen från resan vi få nu begrunda
i höstkvällar mörka i Hedesunda.

Det här numret av "Rovbladet" avslutas med ännu en dikt av Berta Lundqvist:

Det är guld i mitt fönster,
sommaren tar farväl.

Med sitt grannaste mönster
fröjdar den öga och själ.

Bär bilden i minnet!
Höstdag blir regntung och grå.
Har man solsken i sinnet
allting blir lättare då.

Det är is på mitt fönster,
ute en bitande vind.
Men, snökristallen har mönster,
kylan ger rosor på kind.

Vårvind leker mot rutan,
himlen klarnande blå.
Ej kunde man leva förutan
något att vänta på.

Så komma då sommarens dagar
soliga, varma igen.
Vi gå genom grönskande hagar
och gläds åt levnaden.

Året gick så sin rund,
skiftande dagarna var.
En gåva är varje sekund,
men Du kan inte hålla den kvar.